

CON 576

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांसाठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक ४ ऑक्टोबर २०१२

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक १

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती ॲक्ट्स व रूल्स, इत्यादी

आणि भारताचे संविधान

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण उजव्या समासात दाखविले आहेत.

(२) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

	गुण
१. खालील बाबींवर संक्षिप्त टिप्पणी लिहा (कोणत्याही दोन) :—	२०
(अ) जिल्हा परिषदेचे अधिकार व कर्तव्ये	
(ब) जिल्हा परिषदेची स्थापना व त्याची रचना	
(क) राज्य निवडणूक आयोग	
(ड) जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष यांची निवडणूक.	
२. खालील बाबींवर संक्षिप्त टिप्पणी लिहा (कोणत्याही दोन) :—	२०
(अ) पंचायत समितीची स्थापना व त्याची रचना	
(ब) जिल्हा परिषदेचे प्रशासकीय अधिकार व कर्तव्ये	
(क) जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचे अधिकार व कर्तव्ये.	
३. खालील संज्ञा स्पष्ट करा :—	२०
(अ) ग्रामसभा	(ब) ग्राम सुधार समिती
(क) पंचायत	(ड) सरपंच आणि उप सरपंच.
४. पंचायतीचे प्रशासकीय अधिकार व कर्तव्ये काय आहेत ?	२०
५. निवडणूक आयोगाबाबत लिहा.	१०
६. राज्याच्या धोरणाच्या मार्गदर्शक तत्त्वाबाबत लिहा.	१०
७. भारतीय घटनेत (संविधानात) भाषण स्वातंत्र्याच्या बाबतीत असलेल्या विशेष अधिकाराच्या संरक्षणार्थ कोणती तरतूद आहे ?	१०
८. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांची कर्तव्ये व अधिकार स्पष्ट करा.	२०
९. थोडक्यात टिपा लिहा :—	२०
(अ) पंचायतीचे कार्यकारी अधिकार	
सरपंच व उप सरपंच यांची कर्तव्ये.	
(ब) ग्रामसभेच्या शक्ती आणि कर्तव्ये.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, THURSDAY, 4TH OCTOBER 2012

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER I

**MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND PANCHAYAT SAMITIS
ACT, 1961 ; BOMBAY VILLAGE PANCHAYATS ACT, 1958 AND
CONSTITUTION OF INDIA, ETC.**

(With Books)

N.B.—(1) The marks for each question are indicated in the margin.

(2) All questions are *compulsory*.

	Marks
1. Write short notes on any <i>two</i> of the following :—	20
(a) Powers of functions of Zilla Parishad	
(b) Establishment of Zilla Parishad and its Constitution	
(c) State Election Commission	
(d) Election of President and Vice-President of Zilla Parishad.	
2. Write short notes on any <i>two</i> of the following :—	20
(a) Establishments of Panchayat Samitis and its Constitution.	
(b) Administrative Powers of duties of Zilla Parishad	
(c) Powers of functions of Chief Executive Officers.	
3. Define the following :—	20
(a) Gram Sabha	(b) Village Development Committee
(c) Panchayat	(d) Sarpanch and Upa-Sarpanch.
4. What are the administrative Powers and duties of Panchayat ?	20
5. Write about State Election Commission.	10
6. Write about Directive Principles of State Policy ?	10
7. What is the provision in the Indian Constitution in respect of certain rights regarding freedom of speech etc. ?	10
8. What are the duties of Powers of Comptroller and Auditor General of India ?	20
9. Write short notes on :—	20
(a) Executive Powers of Panchayat Functions of Sarpanch and Upa-Sarpanch	
(b) Powers and duties of Gramsabha.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक ४ ऑक्टोबर २०१२

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक २

मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ ; महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६, इत्यादी.

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासामध्ये दर्शविले आहेत.

(२) अधिनियमातील संबंधित कलमांचा उल्लेख करणे आवश्यक आहे.

	गुण
१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :—	
(अ) महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ अंतर्गत सिंचन करार व त्यानुसार पाणीपुरवठा करण्याची पद्धती याबाबत चर्चा करा.	२०
(ब) मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत नष्ट केलेल्या पिके किंवा झाडांबाबत नुकसानभरपाई दाव्यांची चौकशी, कार्यपद्धती स्पष्ट करा.	२०
(क) भूसंपादन अधिनियम, १९९४ अंतर्गत सार्वजनिक कामासाठी भूसंपादनाची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.	२०
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :—	
(अ) मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ नुसार निरीक्षकांचे अधिकार स्पष्ट करा.	१५
(ब) शेतातील पाट बांधण्याची कोणती कार्यपद्धती पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ मध्ये नमूद केली आहे ?	१५
(क) रोजगार हमी वरील मजूरांना द्यावयाच्या सोयी व सवलती स्पष्ट करा.	१५
३. टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :—	
(अ) शेती कर्ज अधिनियम, १९८४ मधील ठळक तरतुदी.	१०
(ब) तगाई मॅन्युअल अनुसार टंचाई, दुष्काळ परिस्थितीत तगाई मंजूरी विषयी तरतुदी स्पष्ट करा.	१०
(क) रोजगार हमी योजनेखाली घेता येणारी कामे.	१०
(ड) गाव पाणी वाटप समिती रचना व तिचे अधिकार.	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES

MUMBAI, THURSDAY, 4TH OCTOBER 2012

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER II

THE BOMBAY AGRICULTURAL PEST AND DISEASE ACT, 1947; THE
MAHARASHTRA IRRIGATION ACT, 1976; ETC.

(With Books)

N.B.—(1) The marks for each question are indicated in the margin.

(2) Relevant sections of the Act should be Mentioned.

Marks

1. Attempt any *two* questions from the following :—
  - (a) Explain in detail the Irrigation Agreement for water supply under the Maharashtra Irrigation Act, 1976. 20
  - (b) Explain the enquiry procedure for removed crops or trees compensation claims under The Bombay Agricultural Pests and Disease Act, 1947. 20
  - (c) Explain procedure of land acquisition for public purpose under the Land Acquisition Act, 1894. 20
2. Attempt any *two* questions from the following :—
  - (a) Explain the powers of Inspector under The Bombay Agricultural Pests and Disease Act, 1947. 15
  - (b) Explain the procedure of Constructing filed channels under The Maharashtra Irrigation Act, 1976. 15
  - (c) Explain in detail the various facilities provided to E.G.S. workers at worksite. 15
3. Write shorts notes (any *three*) :—
  - (a) Important provisions of the Agricultural Loan Act, 1984. 10
  - (b) As per Tagai Mannual, explain in short the provisions for sanction of Tagai, under the scarcity and femine Conditions. 10
  - (c) Works which can be taken under the Employment Guarantee Sheme. 10
  - (d) Constitution of Water Committee for Village and its Powers. 10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक ५ ऑक्टोबर २०१२

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ३

महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१ व जनरल प्रॉव्हिडंट फंड रूल्स, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) जरूर तेथे उत्तराच्या समर्थनार्थ योग्य प्राधिकाराचा आधार द्यावा.

(४) पुस्तकातील मजकुराची तारतम्यहीन नक्कल केल्यास उत्तरांच्या गुणांची घट होण्याची शक्यता आहे.

	गुण
१. (अ) शासकीय कर्मचाऱ्यास कोणत्या शिक्षा देण्यात येतात ते नमूद करा ?	१०
(ब) जबर शिक्षा देण्याची कार्यपद्धती व किरकोळ शिक्षा देण्याच्या कार्यपद्धती विशद करा ?	१०
२. (अ) स्वीयेतर सेवेसंदर्भातील तरतुदी विशद करा ?	१५
(ब) प्रतिनियुक्ती पदावरील वेतनश्रेणी संवर्गातील वेतनश्रेणीपेक्षा वरची असल्यास प्रतिनियुक्त अधिकाऱ्यांची वेतननिश्चिती कशी करण्यात येते ?	५
३. (अ) अशा कोणत्या महत्त्वाच्या घटना व प्रमाणपत्र आहेत की, त्यांची नोंद ही शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या सेवेत नियुक्ती झाल्यानंतर त्यांचे सेवा पुस्तकांत घेतली जाते ?	१०
(ब) सर्वसाधारण भविष्यनिर्वाह निधी योजना अंतर्गत नामनिर्देशनाच्या तरतुदी विशद करा ?	१०
४. (अ) कुटुंब निवृत्तिवेतन विषयीच्या तरतुदी थोडक्यात स्पष्ट करा ?	१०
(ब) सेवानिवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचे निवृत्तिवेतन प्रकरण तयार करावयाचे कोणते टप्पे ठरवून देण्यात आले आहेत ?	१०
५. शासकीय कर्मचाऱ्यास अनुज्ञेय रजांचे प्रकार नमूद करून अर्जित व अर्धवेतनी रजेविषयी सविस्तर लिहा.	२०
६. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) तात्पुरते सेवानिवृत्तिवेतन	
(ब) धारणाधिकार	
(क) वेतनवाढी	
(ड) जन्मतारखेतील बदल करण्यासंदर्भातील सेवानियमातील तरतुदी	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, FRIDAY, 5TH OCTOBER 2012

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER III

**MAHARASHTRA CIVIL SERVICES RULES, 1981,
GENERAL PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) Solve any *five* questions.
 (2) The marks for each question are indicated in the margin.
 (3) Quote authority in support of your answer.
 (4) Indiscriminate copying of an authority will be discounted.

	Marks
1. (a) State the penalties that can be imposed on Government servant ?	10
(b) Elaborate the procedure to impose major penalty and that for imposing minor punishment.	10
2. (a) Explain the provisions relating to the Foreign Service.	15
(b) How is the pay of a deputationist fixed if the pay scale of a deputation post is higher than the cadre pay scale.	5
3. (a) State the important events and certificates of which entries are to be taken in the Service Book after the appointment of Government Servant in service.	10
(b) Explain the provision of nomination in General Provident Fund Scheme.	10
4. (a) Explain in brief provisions regarding Family Pension.	10
(b) What are the stages laid down for completion of pension papers ?	10
5. Enlist admissible types of leave to Government Servant and explain in details about earned leave and half pay leave.	20
6. Write short notes (Any <i>Four</i>) :—	20
(a) Provisional Pension	
(b) Lien	
(c) Increments	
(d) Change in date of birth-Provisions in MCSR	
(e) Qualifying service.	

CON 579

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक ५ ऑक्टोबर २०१२

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ४

बॉम्बे फायनान्शियल रुल्स अॅण्ड बजेट मॅन्युअल, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

(२) उत्तराच्या पृष्ठार्थ प्राधिकार, नमूद करणे आवश्यक आहे.

(३) प्राधिकाराची केवळ नक्कल केल्यास गुण दिले जाणार नाहीत.

(४) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविलेले आहेत.

	गुण
१. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :	२०
(अ) वित्तीय औचित्याचे नियम	(ब) अंदाज समिती
(क) व्यपगत ठेवी	(ड) स्थायी अग्रिम
(इ) सुधारित अंदाज.	
२. जिल्हा परिषदेमध्ये आस्थापनेची वेतन देयके कशी तयार केली जातात त्याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.	२०
३. निवृत्तीवेतनाचे प्रदान तसेच निवृत्तीवेतनधारकांची नियतकालिक ओळख संबंधातील नियम विशद करा.	२०
४. व्याज अग्रिमे व इतर अग्रिमे सविस्तरपणे स्पष्ट करा.	२०
५. आकस्मिक खर्चाचे वर्गीकरण नमूद करून ठराविक आकस्मिक खर्च व विशेष आकस्मिक खर्चाबाबत माहिती द्या.	२०
६. थोडक्यात माहिती द्या (कोणतेही दोन).—	२०
(अ) प्रशासकीय मान्यता व तांत्रिक मान्यता	
(ब) अर्थसंकल्पीय प्रकाशने	
(क) पुनर्विनियोजने.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, FRIDAY, 5TH OCTOBER 2012

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER IV

BOMBAY FINANCIAL RULES AND BUDGET ACCOUNTS, ETC.

(With Books)

- N.B.*—(1) Answer any *five* questions.
 (2) Quote authority in support of your answer.
 (3) Indiscriminate copying of an authority will be discounted.
 (4) Marks for each question are indicated in margin.

	Marks
1. Write short notes on the following (any <i>four</i>) :—	20
(a) Cannons of Financial Propriety	
(b) Committee on Estimates	
(c) Lapsed Deposits	
(d) Permanent Advance	
(e) Revised Estimates.	
2. Write in detail about the Preparation of Pay Bill of Establishment in Zilla Parishad.	20
3. Explain the rules to the Payment of Pension and Periodical indentification of Pensioners.	20
4. Explain the Advances Bearing interest and Other Advances	20
5. State the classification of Contingent Charges and explain in detail about Contract Cntingency and Special Contingency.	20
6. Explain in brief (any two) :—	20
(a) Administrative Approval and Technical Sanction	
(b) Budget Publication	
(c) Reappropriations.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शनिवार, दिनांक ६ ऑक्टोबर २०१२

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक ५

कार्यालयीन कार्यपद्धती व विविध शासकीय योजना इत्यादी

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) जादा सोडविलेले प्रश्न तपासले जाणार नाहीत.

	गुण
१. यशवंत पंचायत अभियानाबद्दल माहिती द्या.	३०
२. थोडक्यात टिपा लिहा :—	
(अ) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५	१५
(ब) सहा संच पद्धती.	१५
३. शासनाने ग्रामीण भागात मंजूर केलेल्या विविध घरकूल योजनांची माहिती द्या.	३०
४. थोडक्यात माहिती द्या (कोणतेही दोन) :—	३०
(अ) राष्ट्रीय आरोग्य अभियान	
(ब) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम	
(क) सर्व शिक्षा अभियान.	
५. थोडक्यात टिपा लिहा :—	
(अ) राजीव गांधी प्रशासकीय गतीमानता (प्रगती) अभियान	१५
(ब) राजमाता जिजाऊ कुपोषण मुक्त ग्राम अभियान.	१५
६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :—	३०
(अ) शिक्षणाचा हक्क कायदा, २००९	
(ब) मानव विकास निर्देशांक संकल्पना	
(क) महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना अंतर्गत ग्रामपंचायत, पंचायत समिती, जिल्हा परिषद स्तरावरील नियोजन प्रक्रिया.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, SATURDAY, 6TH OCTOBER 2012

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER V

**OFFICE PROCEDURE AND VARIOUS SCHEMES
OF GOVERNMENT, ETC.**

(Without Books)

N.B.—(1) Answer any *five* questions.

(2) The marks for each question are indicated in the margin.

(3) Extra questions attempted will not be assessed.

	Marks
1. Explain.— “Yashawant Panchayat Abhiyan.”	30
2. Write Short notes :—	
(a) Right to Information Act, 2005	15
(b) Six Bundle System.	15
3. Give details “Different Housing Schemes in Rural Areas” sanctioned by Government.	30
4. Write short notes (any <i>two</i>) :—	30
(a) National Rural Health Mission	
(b) National Rural Drinking Water Programme	
(c) Sarva Shiksha Abhiyan.	
5. Write short notes :—	
(a) Rajiv Gandhi Prashashkiya Gatimanta (Pragati) Abhiyan	15
(b) Rajmata Jijau Malnutrition Free Gram Abhiyan	15
6. Write short notes (any <i>two</i>) :—	30
(a) Right to Education Act, 2009	
(b) Concept of “Human Development Index”	
(c) Planning Process under Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme at Grampanchayat, Panchayat Samiti, Zilla Parishad level.	